

Date: 17th October-2024

ONA TILI DARSLARINI TASHKIL ETISHDA INTERAFAOL
METODLARNING AHAMIYATI

Abdurahimova Oyxon

Navoiy viloyati Navbahor tumani

2- umumiy o'rta ta'lim maktabning ona tili va adabiyoti fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada ona tili darslarini tashkil etishda interfaol metodlarning ahamiyati haqida qisqacha fikr- mulohazalar keltirildi.

Kalit so'zlar: "Aqliy hujum", "Bumerang", "Galereya", "Zig-zag", "Zinama-zina", "Muzyorar", "Rotastiya", "Yumaloqlangan qor", "Baliq skeleti", "BBB", "Konsteptual jadval", "Venn diagrammasi", "T-jadval", "Insert", "Klaster", "Nima uchun?", "Qanday?".

Bugungi kunda fan, madaniyat, axborot texnologiyalari jadallik bilan rivojlanib borayotgan mamlakatimizda ta'limni rivojlantirish eng asosiy masalaga aylanib bormoqda.

Bugun ona tili kirib bormagan biror soha yo'q, har bir fan, albatta, ona tili bilan uzviy bog'liq. Ushbu fanga o'quvchini qiziqtirish, rejada berilgan mavzularni to'liq o'zlashtirilishini ta'minlash pedagogning vazifasi sanaladi. Pedagog kutilayotgan natijaga erishish uchun avvalo darsni rejalashtirishi yoki loyihalashtirishi lozim bo'ladi. Darsni loyihalashtirishda quyidagi tavsiyalarni berib o'tamiz.

Pedagogik jarayonni loyihalashda:

1. Pedagogik faoliyat mazmunini tahlil qilish;
2. Natijalarni oldindan ko'ra bilish;
3. Rejalashtirilgan faoliyatni amalga oshirish loyahasini yaratish kabi vazifalar bajariladi. Bu bosqichda o'qituvchining mustaqil, shu bilan birga o'quvchi bilan hamkorlikda o'quv jarayonining mazmuni, vositalarini belgilash asosida loyihalashtirilgan faoliyati yetakchi o'rin tutadi. Loyihalar predmet va uning yo'nalishiga ko'ra bir-biridan farqlanadi.

Yosh avlodda umuminsoniy va milliy qadriyatlarga hurmat tuyg'usini shakllantirishda, ularda milliy iftixor tuyg'usini tarkib toptirishda ona tilining o'rni beqiyos. Zero birinchi prezidentimiz I.A.Karimov ta'kidlaganlaridek: " Ona tilining buyuk ahamiyati shundaki, u ma'naviyat belgisi sifatida kishilarni yaqin qilib jiplashtiradi... "

Darhaqiqat, ona tili ma'naviyat belgisi, va bu ma'naviyatni targ'ib etishda ona tili fani o'qituvchilarining o'rni beqiyos. Bugungi kunda har bir fan o'qituvchilari ilg'or tajriba, fan yutuqlari bilan qurollangan bo'lishi kerak.

Ta'lim bosqichlarida o'quvchilarning og'zaki va yozma nutqini rivojlantirish masalasi ta'lim tizimimizda ilmiy nuqtai nazardan hozirgi kunda o'z yechimini kutayotgan dolzarb masalalardan biri sanaladi. Ayniqsa, ona tilini o'rganish jarayonida nutqiy

Date: 17th October-2024

barkamollikni ta'minlashning ilmiy-pedagogik asoslarini yaratish tobora ko'proq hayotiy zaruriyatga aylanib bormoqda.

Ona tilini o'quvchi nutqidagi ahamiyati beqiyos ekan, demak, uni ilmiy nuqtai nazardan o'rganish ham muhimdir. Hayotimizda sodir bo'layotgan buyuk o'zgarishlar, qudratli islohotlar jarayoni, uzluksiz ta'lim tizimidagi innovatsiyalarning shiddatli ravishda jadallashuvi nutq o'stirish, keng mushohada qilish qobiliyatini shakllantirish muammolarini vujudga keltirmoqda.

O'qituvchi ona tili mashg'ulotlarini shunday tashkil etmog'i lozimki, dars jarayonida bajariladigan topshiriqlarning 35-40 foizini yozma topshiriqlar, qolgan qismini og'zaki harakterdagi topshiriqlar tashkil etmog'i lozimi. O'quvchilar muayyan bir mavzuni turli shakllarda bera bilish, o'z fikrini nutq sharoitiga mos ravishda ifodalay olish ko'nikmalarini egallash orqali ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylanishi kerak. Demak, eshitish, anglash, mulohaza yuritish, kuzatish, izlanish, sharhlash, qiyoslash, umumiylik va farqlarni aniqlash, hukm (xulosa) chiqarish, aloqadorlikni aniqlash, nutqda qo'llash kabi eng muhim metodik usullardan foydalanish yaxshi natija beradi.

Ona tili darslarida o'quvchilarni mustaqil va ijodiy fikrlashga yo'naltirish juda muhimdir. Ta'lim jarayonida interfaol usullar, innovatsion texnologiyalar, pedagogik va axborot texnologiyalarini qo'llashga bo'lgan qiziqish kundan-kunga kuchayib bormoqda. Bunday usul o'quvchilarni tayyor bilimlarni o'zlari qidirib topishlariga, mustaqil o'rganib, tahlil qilishlariga, hatto xulosalarni ham o'zlari keltirib chiqarishlariga o'rgatadi.

Bugungu kunda interfaol metodlarni 3-guruhga ajratishadi.

Interfaol metodlar: "Keys-stadi" (yoki "O'quv keyslari"), "Blist-so'rov", "Modellashtirish", "Ijodiy ish", "Muammoli ta'lim" va b.

Interfaol ta'lim strategiyalari. "Aqliy hujum", "Bumerang", "Galereya", "Zig-zag", "Zinama-zina", "Muzyorar", "Rotastiya", "Yumaloqlangan qor" va bosh. Interfaol ta'lim metodlari tarkibidan interfaol ta'lim strategiyalarini ajratishda guruh ishini tashkil qilishga yondashuv ma'lum ma'noda strategik yondashuvga qiyoslanishiga asoslaniladi. Aslida bu strategiyalar ham ko'proq jihatdan interfaol ta'lim metodlariga tegishli bo'lib, ularning orasida boshqa farqlar yo'q.

Interfaol grafik organayzerlar: "Baliq skeleti", "BBB", "Konsteptual jadval", "Venn diagrammasi", "T-jadval", "Insert", "Klaster", "Nima uchun?", "Qanday?" va b. Interfaol grafik organayzerlarni ajratishda bunday mashg'ulotlarda asosiy fikrlar turli grafik shakllarda yozma ko'rinishda ifodalanishiga asoslaniladi. Aslida bu grafik organayzerlar bilan ishlash ham ko'proq jihatdan interfaol ta'lim metodlariga tegishli bo'lib, ularning orasida boshqa farqlar yo'q.

Yuqoridagi metod va texnologiyalardan o'rinli foydalana olish esa har bir o'qituvchining metodikasi va uslubiga bog'liqdir

Xulosa qilib shuni aytishim mumkinki, bugungi kunning o'qituvchi va o'quvchisiga talablar mezoni tamoman boshqachadir. U shunchaki savodi, bilimi va qobiliyati bilan ajralib turuvchi emas, balki ishbilarmon va tashkilotchi, ijodkor, o'z bilim va malakalarini hayotning murakkab sharoitlarida mohirona qo'llay oluvchi, yuksak madaniyatli bo'lmog'i

Date: 17th October-2024

lozim. O'qituvchi uchun vaqt-sinov, har bir dars- tajriba, erishilgan natija- saboq, ta'lim tarbiyada qo'yilgan ta'mal toshi esa, kelajakdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Adabiy Ta'lim muommolari. B To'xliyev. F. f dok-ri professor. 2012- yil.
2. G'afforova T., Shodmonova E., "Ona tili o'qitish metodikasi"-T- 2016
3. Qosimova K, Fuzailov S, Ne'matova A. Ona tili metodikasi - T -2014

